

УДК 78.011.26

DO <https://doi.org/10.32782/facs-2023-3-9>

Василь ЧЕПЕЛЮК

народний артист України, професор кафедри музичного мистецтва, Волинський національний університет імені Лесі Українки, вул. Ковельська, 15, м. Луцьк, Україна, 43016

ORCID: 0000-0003-3518-0884

Олександр КАЛУСТЬЯН

заслужений діяч мистецтв України, член Національної спілки композиторів України, професор, завідувач кафедри естрадної музики, Рівненський державний гуманітарний університет, вул. Степана Бандери, 12, м. Рівне, Україна, 33028

ORCID: 0000-0002-1910-362X

Марія КОВЛЕВА

старший викладач кафедри естрадної музики, Рівненський державний гуманітарний університет, вул. Степана Бандери, 12, м. Рівне, Україна, 33028

Бібліографічний опис статті: Чепелюк, В., Калустян, О., Ковальова, М. (2023). Стильові особливості рок-музики в системі жанрових узагальнень. *Fine Art and Culture Studies*, 3, 62–68, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-3-9>

СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОК-МУЗИКИ В СИСТЕМІ ЖАНРОВИХ УЗАГАЛЬНЕНЬ

У пропонованій статті розглядається питання жанрових узагальнень рок-музики з точки зору ретроспективних особливостей комплексного усвідомлення класифікації та організації музичного матеріалу творів, в процесі конкретизації розмежування визначення жанрово-типових проектів, з урахуванням музично-естетичних потреб. У даному випадку важливим є те, що рок-музика як складова частина музичного мистецтва має безпосередній вплив на формування всіх культурологічних процесів і відіграє велику роль у становленні досягнень світової культури.

На етапах виникнення, розвитку і ствердження своїх художньо-естетичних позицій рок-музика суттєво впливає на значну частину людства, як стильовий контент концептуально-жанрового визначення оснований на психоделічних тенденціях рок-музики, аналоги яких можна знайти і в інших видах мистецтва (зображальне, театральне, поезія). У зв'язку з цим виникають паралелі між технологічними аспектами досягнення характерних жанрово-стильових ознак творів та політичними, економічними, морально-етичними та психолого-естетичними тенденціями періодизації розвитку суспільства, як основного індикатора у визначенні споживацьких потреб аудиторії.

Метою статті є виявлення основних інтеграційних моментів полістильових тенденцій рок-музики в історичному аспекті, розумінні трансформаційних процесів, таких понять як поп-, біт-, рок-музика на рівні індивідуалізації їх значень та пошуку спільних ознак у загальному визначенні комплементарної насиченості інформаційного об'єму в процесі усвідомлення поп-музики як комплексного явища.

Наукова новизна. Визначено основні проблеми та висвітлено новаторські тенденції сукупності комплементарності засобів музичної виразності рок-музики яка суспільно-орієнтована на відображення філософської доктрини не сприйняття реального світу з його складностями і протиріччями та пошуку досягнення «ідеалу». Таке психологічне підґрунтя, з моменту виникнення рок-музики було пов'язане з намаганням повного абстрагування від оточуючого суспільства з його моральними нормами і духовними цінностями. Формуються тенденції власного бачення оточуючого світу, знищення межі між особистим і поза особистим, звільнення свідомості від умовностей і традицій у досягненні і реалізації бажань.

Висновки. Рок-музика в своїй основі популяризувала почуття колективізму і взаємодопомоги, як метод подолання відчуження і ствердження повної гармонії. У результаті чого соціальні конфлікти та протиріччя мали вирішуватися за рахунок відкидання реалій, занурення у потойбічні світи і сюрреалістичні фантазії, що безпосередньо впливало на фактурну організацію засобів музичної виразності і визначеність звучання музичних творів.

Враховуючи це, можна констатувати що у даній ситуації однозначність типології у розумінні визначень стилю і жанру практично неможлива, і моносистемний підхід втілення творчих задумів у площині філософських фундацій рок-музики методично недоцільний так як у даному випадку вимагається використання техно-

логії інтегрованих узагальнень полі стилєвих ознак рок-музики в системі жанрових формацій за ситуативною конкретизацією індивідуальних особливостей творчих проектів.

Ключові слова: рок-музика, тенденції, класифікація, типові проекти, комплексна організація, ретроспектива, засоби музичної виразності, жанр, полістилістика, фактурна організація, музичні твори, формація, композиторські техніки.

Vasil CHEPELYUK

People's Artist of Ukraine, Professor at the Department of Musical Art, Lesya Ukrainka Volyn National University, 15 Kovelska street, Lutsk, Ukraine, 43016

ORCID: 0000-0003-3518-0884

Oleksandr KALUSTIAN

Merited Artist of Ukraine, Member of the National Union of Composers of Ukraine, Professor, Head of the Department of Pop Music Rivne State University of the Humanities, 12 Stepana Bandera street, Rivne, Ukraine, 33028

ORCID: 0000-0002-1910-362X

Mariia KOVLEVA

Senior Lecturer of Department of Pop Music, Rivne State University of the Humanities, 12 Stepana Bandera street, Rivne, Ukraine, 33028

To cite this article: Chepelyuk, V., Kalustyan, O., Koval'ova, M. (2023). Stylovi osoblyvosti rok-muzyky v systemi zhanrovykh uzahalnen [Stylistic features of rock music in the system of genre generalizations]. *Fine Art and Culture Studies*, 3, 62–68, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-3-9>

STYLE FEATURES OF ROCK MUSIC IN THE SYSTEM OF GENRE GENERALIZATIONS

This article deals with the issue of genre generalizations of rock music from the point of view of retrospective features of the complex understanding of the classification and organization of the musical material of works, in the process of concretizing the differentiation of the definition of genre-typical projects, taking into account musical and aesthetic needs. In this case, it is important that rock music as an integral part of musical art has a direct impact on the formation of all cultural processes and plays an important role in the formation of the achievements of world culture.

At the stages of its emergence, development, and assertion of their artistic and aesthetic positions, rock music significantly affects a significant part of humanity, being a stylistic content of conceptual and genre definition based on psychedelic trends in rock music, analogs of which can be found in other arts (fine, theater, poetry) In this regard, there are parallels between technological aspects, the achievement of characteristic genre and style features of works, and political, economic, moral and ethical and psychological and aesthetic trends of periodization of society as a key indicator in determining consumer needs of the audience.

The aim of the article is to identify the main points of integration of the polystylistic tendencies of rock music in the historical aspect, to understand the transformational processes of such concepts as pop, beat, and rock music at the level of individualizing their meanings and finding common features in the generally defined complementary saturation of the information volume in the process of understanding pop music as a complex phenomenon.

Scientific novelty. The main problems are identified and the innovative trends of the set of complementations of the means of musical expression of rock music is socially focused on the reflection of the philosophical doctrine of not perceiving the real world with its complexities and contradictions and the search for the achievement of the "ideal". Such a psychological basis since the emergence of rock music has been associated with the attempt to completely abstract from the surrounding society with its moral norms and spiritual values. Tendencies of one's vision of the surrounding world, the destruction of the boundary between the personal and the extra-personal, the liberation of consciousness from conventions and traditions in the achievement and realization of desires are formed.

Conclusions. Rock music promoted a sense of collectivism and mutual aid as a method of overcoming alienation and affirming complete harmony. As a result, social conflicts and contradictions had to be resolved by rejecting realities, immersion in otherworldly worlds, and surreal fantasies, which directly affected the texture of the means of musical expression and the certainty of the sound of musical works.

Taking this into account, it can be stated, that in this situation, the unambiguity of the typology in understanding the definitions of style and genre is practically impossible, and the mono system approach of embodying creative ideas in the plane of the philosophical foundations of rock music is methodically inexpedient. In this case, the use of technology

of integrated generalizations of poly-style features of rock music in the system of genre formations by situational concretization of individual features of creative projects is required.

Key words: *rock music, tendencies, classification, typical projects, complex organization, retrospective, means of musical expression, genre, polystylistics, factual organization, musical works, formation, compositional techniques.*

Актуальність проблеми. Дослідження масової музичної культури має важливе значення для сучасної науки і педагогіки. Це належить і до питання вивчення так званої рок-музики, якою захоплюється велика кількість широких верст шанувальників музичного мистецтва у всьому світі. За весь період існування визначеної концепції рок-музики виникла багато її стильових різновидів які у деяких випадках можуть принципово відрізнятися один від одного за художньо-естетичними ознаками, виразовими засобами та змістом. На сьогоднішній день рок-музика набула великого впливу на різноманітні музичні жанри естрадної музики і довела свою універсальність в процесі адаптованої інтеграції з фольклором, поп-музикою і джазом. Цілком істотно, що в межах однієї наукової статті, ми не в змозі надати досконало-вичерпну інформацію щодо реалізації жанрово-стильових тенденцій в цілому, так як в процесі історичного розвитку музичного мистецтва виникло багато напрямків, течій та їх відгалужень, стилістика яких доволі неоднозначна, що не дає можливості визначення концепцій чіткої жанрової диференціації.

Аналіз наукових досліджень і публікацій з питань стильових особливостей рок-музики в системі жанрових узагальнень за об'ємом матеріалів охоплює різноманітні аспекти які висвітлюють процеси виникнення, розвитку і становлення даного творчого проекту як самостійного явища музичного мистецтва. Це різноманітні роботи які присвячені даному питанню, а саме: довідники, словники, дисертаційні дослідження, посібники, монографії. Має місце велика кількість публікацій, статей у наукових і періодичних виданнях. Нажаль у порівнянні з іншими країнами за кількісними показниками науково-методичної літератури, щодо висвітлення проблемних питань пов'язаних з системно-структурними особливостями формування рок-музики, ми дещо програємо. На сучасному етапі гостро стоїть питання активізації роботи над фундаментальними науковими дослідженнями у даній галузі розвитку музичного мистецтва. Правда, треба зазначити, що останнім часом почали частіше

з'являтися публікації у різноманітних збірниках, журналах, газетах. Це пояснюється реальним фактором активізації шоу-бізнесу, зростанням популярності рок-музики, сучасної масової культури, естрадної і комерційної музики, що вимагає серйозних наукових досліджень, реальної оцінки потреб сьогодення і глибокого аналізу впливу цих процесів на суспільство.

Мета статті є виявлення основних інтеграційних моментів полістильових тенденцій рок-музики в історичному аспекті, розумінні трансформаційних процесів, таких понять як поп-, біт-, рок-музика на рівні індивідуалізації їх значень та пошуку спільних ознак у загальному визначенні комплементарної насиченості інформаційного об'єму в процесі усвідомлення поп-музики як комплексного явища. Невід'ємним фактором є роль музикування у розвитку і становленні жанрово-стильових ознак рок-музики в системі індивідуальних і колективних видів творчості. Треба розглянути історичний аспект розвитку рок-музики в контексті виконавської діяльності та формування різноманітних творчих колективів на рівні спільних ознак і відмінностей трактовки та інтерпретації музичних творів. Необхідно звернути увагу на еволюційні процеси і прогресивні тенденції розвитку музичного мистецтва у формуванні сучасних засобів музичної виразності з урахуванням використання досягнень новітніх технологій у сфері комп'ютерно-електронної музики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Велику роль у вивченні питання стильових особливостей рок-музики і жанрових узагальнень відіграє системний аналіз і деталізація об'єму інформаційного простору пов'язаного з розвитком музичного мистецтва. Важливим фактором є диференціація багатовекторних процесів пов'язаних з усвідомленням поетапності і періодизації взаємодії різноманітних канонічних, пошукових і прогресивних тенденцій на рівні визначених результатів їх співвідношення. В світлі цих положень рок-музика, як і всі творчі проекти, не може існувати ізольовано від мистецького середовища, де музика, як складова частина цілого, являє собою багаторівневий комплекс у якому постійно відбу-

ваються процеси взаємодії і співвідношення жанрово-стильових градацій, як на рівні їх розмежування так і на рівні можливих варіантів інтегрованих узагальнень. Дана концептуальна позиція вимагає від нас розгляду таких музичних явищ, як поп-, рок-, біт-музика, які не випадково об'єднані в одному блоці, тому що на протязі великого відрізка часу музикознавці дуже часто однозначно використовували ці термінологічні константи для визначення стильових і жанрових ознак сучасної масової музичної культури. Характерно те, що ці термінологічні визначення часто трактуються зовсім по-різному, набуваючи більш розгорнутих або більш звужених значень. Це підтверджує неточність і умовність термінології стосовно жанрово-стильових об'єктів дослідження, що у даній ситуації не розв'язує поставлених завдань. Лишається відкритим питанням ідентифікації об'єктів в контексті жанровості і стилістики (Постой, 2017: 43). Невизначеність межі відмінності цих музичних явищ обумовлюється реальними труднощами пов'язаними з ситуативним використанням системно сформованих засобів музичної виразності і прийомів музикування. Враховуючи характерні особливості поняття «поп-музика» виникає можливість конкретизувати дві трактовки – широке значення (вся популярна музика) та вузьке, локальне, яке використовується в першу чергу для характеристики явищ які відносяться до жанрової сфери так званої рок-музики, тобто терміну що часто використовується поряд з терміном «біт». Існує точка зору, згідно якої, слово рок є жанрово-стильовим синонімом поняття поп-музика. Треба відмітити що незважаючи на все деякі автори розглядають поп-музику в аспекті зарубіжної поп-культури в цілому, але інші мають протилежну точку зору і підкреслюють незалежність самого явища. У деяких випадках прирівнюються терміни «рок» і «біт» хоча інші дослідники все ж таки схильні розмежовувати дані поняття конкретизуючи їх смислові значення. Якщо вважати «біт» і «рок» поняттями ідентичними то цілком істотно вони рівноцінно будуть належати до сфери стильових і жанрових ознак поп-музики. Сприймаючи «біт» як явище не тільки музичне, але і соціальне, беручи до уваги індивідуалізацію творчих методів, полярність музично-естетичних поглядів окремих виконавців та творчих колективів (зокрема

відмінність стильових уподобань в контексті жанрових узагальнень) треба підкреслити відсутність у біті в цілому не тільки комплексно-системної єдності, але і єдності стилю. Крім того це говорить про наявність у біт-музиці тенденції жанрових ознак сучасної розважальної музики з урахуванням варіантно-визначених складів виконавців і потреб суспільно-цільового спрямування. Таким чином ця концепція оснований на розмежуванні понять «біт» і «рок», де рок трактується як вузьке стильове явище, а з іншої точки зору «біт» розглядається як широке коло музичних явищ пов'язаних з варіантами тембральної трансформації звучання і визначеними умовами прослуховування.

У даному випадку намагання конкретизувати сутність поняття біт-музика створює ще більш невизначену ситуацію, але набуває значення той факт що термін «рок» і «біт» сприймаються як самостійні значення де рок-музика стає індивідуумом у розумінні визначення стильових ознак.

Достатньо широка трактовка слова «рок» це сукупне визначення всіх популярних стилів похідних від чорного блюзу і білої традиції кантрі-енд-вестерн адаптовано до генетичних зв'язків цих стилів (Полянський, 2015: 67).

Деяко інша точка зору на це питання формує більш широке і одночасно регіональне (американське за витоками) бачення процесів, де згідно цієї версії американський термін «рок» більш пізніє в часі визначення всієї музики, яка раніше за жанрово-стильовими ознаками називалася «біт» і мала відношення в першу чергу до засновників даного типу поп-музики (Beatles, Rolling Stones, Animals, Pretty, Things). Таким чином, те що раніше по-перше називалося слово «біт» і те що було продовженням розвитку цієї музики надалі, з визначеного відліку часу набуло нового термінологічного визначення «поп». В контексті розвитку рок-музики вимальовується диференціація слово «біт»: 1) локальні – для раннього визначення перших англійських ансамблів; 2) максимально-широкі – для всіх вокально-інструментальних ансамблів. Одночасно формуються два значення слова «рок»: 1) вузько-стильове; 2) широке – характерне для всіх груп такої комплектації, враховуючи також перші англійські біт-групи (починаючи приблизно з середини 70-х років минулого століття), які виникли

у США і потім розповсюдилися в Європі (Коляда, Конончук, 2016: 259-263).

Таким чином поняття рок-група вперше з'явилася у США, і охоплюючи репертуарний музичний матеріал, створений ще до виникнення саме цього терміну першими біт-групами в процесі розвитку і становлення жанрово-стильових ознак розповсюдилося на всі твори даного типу музично-естетичного спрямування і сприйняття.

Велику роль у визначенні рок-музики відіграє типологізація сучасної поп-музики в контексті танцювальних жанрів негритянського міського фольклору, ритм-енд-блюзу, музики кантрі-енд-вестерн і рок-н-ролу (Полянський, 2004: 21). Крім характерних музично-естетичних ознак рок-музики велику роль відіграють її соціальні функції, різноманітні побутово-ситуативні форми, технічне оснащення. Уніфікованість адаптації стильових властивостей рок-музики в системі жанрових узагальнень підтверджується її тенденціями інтегруватися у різноманітні види технологічних концепцій організації музичного матеріалу, позитивно впливаючи на збагачення можливостей комплексного використання засобів музичної виразності. Таке явище формує велику кількість різновидів класифікації напрямків і течій в залежності від аспектів сприйняття варіантної визначеності методів аналізу у комплементарному усвідомленні поетапних процесів розвитку рок-музики. Але найбільш визначеним і сформованим стильовим напрямком можна вважати поп-рок пов'язаний з традиціями музики кантрі на основі популярних піснених і танцювальних жанрів. Також треба відзначити формування таких явищ як майнстрім-рок, за аналогом усвідомлення і сприйняття майнстріму в джазі, де рок орієнтований на традиції блюзу і ритм-енд-блюзу та авангардний рок, як експериментальний процес пошуку нетрадиційно-нормативних технологій організації музичного матеріалу. Неможна не звернути увагу на великий вплив жанру рок-н-ролу на формування ранніх взірців музики. Рок-н-рол виявився потужним стимулятором творчої активності музикантів і своєрідною хронологічною і стильовою зв'язкою масової західної музичної культури кінця 40-х початку 60-х років минулого століття з аналогічним за функцією і визначеністю суспільних тенден-

цій мистецтвом кінця 50-х початку 60-х років (Hodeir, André, 1958).

У першому випадку кінця 40-х початку 60-х років в значній мірі була орієнтація на джаз і перш за все на його канонічно-комерційні, масові тенденції, а також на сферу шлягеру в цілому, де вплив джазу був неоднозначним у стовідсотковому використанні специфічних засобів музичної виразності. На відміну від цього у розвитку музичного мистецтва 50-х, 60-х років конкретизація усвідомлення широкого значення «біт» остаточно трансформується у термінологічному визначенні рок-музика.

Взагалі історія виникнення і розповсюдження різноманітних термінів і понятійних констатацій, які належать до масової музичної культури, вимагає більш досконалого вивчення матеріалу в системі використання різноманітних форм і методів аналізу, у вирішенні даного питання. Введення тих чи інших назв часто пов'язано з різними трактовками ситуацій суб'єктивного бачення ретроспективної поетапності розвитку музичного мистецтва, що може призводити до протиріч авторських концепцій дослідників в контексті співставлення індивідуально визначених версій.

У даних складних випадках вибору комплексно-аналітичних методів треба звернути увагу на два наступних ретроспективно-виважених фактори:

1. Формальне виникнення у визначений відрізок часу якогось переліку термінологічних назв;

2. Фактично-історичне термінологічне визначення явища яке характеризується цією назвою за його системно-комплементарними ознаками організації музичного матеріалу.

3. Той факт, що дуже часто окремі важливі ознаки та елементи будь-якого майбутнього стилю, значно раніше його формації у цілісне явище, були розмежовані у різних стилях і не підлягали конкретній жанровій систематизації, призводило до того, що виникали хронологічні неспівпадання результатів формальних і фактичних методів дослідження стильових особливостей рок-музики в системі жанрово-стильових узагальнень у форматі кінцевого результату.

В контексті цих положень неможливо обійти значення блюзу у формуванні алгоритмічної поетапності становлення рок-музики,

а саме: блюз – рок-н-рол – рок-музика. Таким чином блюз сформований на основі афроамериканської культури як концентроване жанрове явище, в процесі своєї еволюції виявила полівекторні властивості у розподілі на декілька різновидів і стилів сформувавши систему засобів музичної виразності де рок-музика сприймається як алгоритмічно-сформований об'єкт в системі попередніх і сучасних параметрально-стильових особливостей жанрових узагальнень (Тормахова, 2017: 114).

Таким чином вимальовується візуально-схематичне бачення розмежування різноманітних принципів трансформації співвідношення засобів музичної виразності в результаті чого формується кінцевий результат звучання музичного матеріалу, в основі якого закладено багато різноманітних факторів впливу пов'язаних з питаннями історично-еволюційних процесів розвитку суспільства.

Велику роль відграють прогресивні тенденції конструктивно-структурних особливостей композиторських технік, поетапна структуризація взаємодії традицій і новаторства та особливості пошуку інтеграційних методів поєднання елементів цілого.

Треба зазначити, що становлення рок-музики є комплексним явищем музичного мистецтва де стильові особливості і жанрові узагальнення співвідносяться на рівні полісистемно-адаптованої взаємодії концептуально визначених процесів співставлення єдності і протилежностей.

Висновки. У даній статті були розкриті питання жанрових узагальнень рок-музики з точки зору ретроспективних особливостей комплексного усвідомлення класифікації, типологізації і видів організації музичного матеріалу творів, в процесі ретроспективної

конкретизації розмежування визначених цілеспрямованих жанрово-типових проєктів, з урахуванням естетичних потреб суспільства. Жанр як комплексна доктрина вимагає усвідомлення системи координат структурної формації і складових явища, а саме: стильових ознак, епохи, використання композиторських технік і принципів фактурної організації засобів музичної виразності. Це дає можливість збалансовано проаналізувати тенденції полістильових властивостей рок-музики, як прогресивно-перспективного явища.

Перспективи подальших досліджень. Рок музику можна порівняти з гнучкою матерією яка логічно адаптується у різноманітних жанрово-стильових ознаках ретроспективних напрямків розвитку музичного мистецтва. Така універсальність створює умови для інтеграції в системі традиційних академічних жанрів. Уніфікуються формотворчі процеси, відбувається конкретизація співвідношень ладо-тональних конструкцій, трансформується взаємодія структурних і функційних особливостей гармонії, як у варіантах заповнення стандартних схем, так і в процесі впровадження характерних моментів еліптичних співвідношень. Це створює перспективні умови для подальшого розвитку і становлення новітніх технологій фактурної організації засобів музичної виразності в контексті експериментальних пошуків сучасних концепцій взаємодії різноманітних тенденцій впровадження полістилістики жанрових узагальнень. Реалії сьогодення вимагають комплексного підходу у питаннях ситуативного аналізу і відповідних музикознавчих досліджень пов'язаних з перспективним баченням наступних інновацій з урахуванням історичного розвитку музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Постої Г. Г. Естрадно-джазовий оркестр. Теорія та практика: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра, 2017. 148 с.
2. Коляда І. А., Конончук Ю.В. Історія становлення блюзу та джазу як музичних жанрів «Молодий вчений» № 12, 2016. С. 259–263
3. Олендарьов В. Вітчизняний джаз та проблема стилю: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.02 – музичне мистецтво. Київ, 1995. 22 с.
4. Полянський В. Стилістика раннього джазу. Київ, 2004. 116 с.
5. Полянський Т. Традиційний джаз. Київ: Музична Україна, 2015.
6. Тормахова В. М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез: монографія. Київ: Видавництво Ліра, 2017. 204с.
7. Hodeir, André. Jazz, its evolution and essence. Grove Press, 1958.

REFERENCES:

1. Postoy H. H. (2017). Estradno-dzhazovyy orkestr. Teoriya ta praktyka: navch. posib [Pop and jazz orchestra. Theory and practice: education. Manual]. Kyiv: *Vydavnytstvo Lira* [in Ukrainian].
2. Kolyada I. A., Kononchuk Y.V. (2016). Istoriya stanovlennya blyuzu ta dzhazu yak muzychnykh zhanriv. [The history of the formation of blues and jazz as musical genres]. «*Molodyy vcheny*», 12, 259–263 [in Ukrainian].
3. Olendarov V. (1995). Vitchyznyanyy dzhaz ta problema stylyu [Domestic jazz and the problem of style] *avtoref. dys. ... kand. mystetstvoznavstva: 17.00.02 – muzychne mystetstvo. K.* [in Ukrainian].
4. Polyansky V. (2004). Stylystyka rann'oho dzhazu. [Stylistics of early jazz]. Kyiv [in Ukrainian].
5. Polyansky T. (2015). Tradytsiynyy dzhaz [Traditional jazz]. Kyiv: *Muzychna Ukrayina* [in Ukrainian].
6. Tormakhova V. M. (2017). Ukrayins'ka estradna muzyka i fol'klor: vzayemopronyknennya i syntezy: monohrafiya [Ukrainian pop music and folklore: interpenetration and synthesis]. Kyiv: *Vydavnytstvo Lira* [in Ukrainian].
7. Khodeyr Andre (1958). Dzhaz, yoho evolyutsiya ta sutnist' [Jazz, its evolution and essence]. *Grove Press* [in English].